

INDEX.

<p>hominem querelis plenas. 192
pa. 2.</p> <p>Ximenij mors. 215. pa. 2.</p> <p>Ximenij corpus Complutū de-
fertur. 216. pa. 1.</p> <p>Ximenius die Eugenio sacro hu-
mandus Complutum de-
fertur, quam ob causam illi
quotanniseodem die iusta fu-
nebria persoluuntur. 216. pa. 2</p> <p>Ximenij sepulchrum. 217. pa. 1</p> <p>Ximenij mores, facies & totius</p> | <p>corporis lineamenta. 218.
pa. 1.</p> <p style="text-align: center;">Z.</p> <p>Z Amora, Senticca olim dicta.
54. pa. 1.</p> <p>Zegri Maurus Granatensis, Xi-
menij conatus, qui Mauros ad
fidem Christianam reducere
studebat, maximè retardabat.
29. pa. 2.</p> |
|--|---|

PRæceptores, in suis quosq; scientijs & artibus insignes, Academię
admirabiles progressus, cum Archiepiscopis Toletanis conten-
tiones, in octavo libro require.

FINIS INDICIS.

INDEX

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

1875

FRANCISCI XIMENII

CISNERII, HISPANIAE CARDINALIS,
ET ARCHIEPISCOPI TOLETANI,

Vita, & res gestæ, libris octo.

§§

LIBER PRIMVS.

ISNERIS, haud ignobili municipio in regno Legionensi, antiqua gens Ximeniorum est: in qua honestissimi, & immunis conditionis homines permulti fuerunt, nonnulli etiam equestri dignitate, de more nostro, aucti. Nam Gonzalus Ximenius Cisnerius cognomento Bonus, ad Villaizar Cisnerorum suburbanum, in æde virginis Mariæ sepultus est. Huius sepulchrum candido è marmore constructum, & clypeus appensus, satis demonstrant hominis nobilitatē. Est enim clypeus quindecim tetragonis (quos nostri jaqueles vocant) depictus, & Bandæ baltheo in transuersum diuisus. Sunt autē tetragoni gentis Ximeniæ insignia: Banda verò, ordinis equestris à rege Alfonso. XI. instituti: ad quem non nisi nobiles admittebantur. Sunt circū illud Sacellum gentilitia quædam prædia ad Ximenios pertinentia: quibus & eius delubri, & sepulchri cura est. Quos autem liberos, quamūc sobolem Gonzalus ille bonus reliquerit, posterorum incuria incertum est. Hoc saltem ex vetustis membranis anno M. CCCXCVI. scriptis constat, Ioannem Ximenium Cisnerium, Ximenij Archiepiscopi proauum, sodalitatis titulo sancti Iacobi, quæ adhuc Cisneris durat, primum abbatem (sic enim præfectos sodalitatum vocant) fuisse: ad quam viri duntaxat nobiles admittuntur. Hi verò socij statis quibusdam diebus Gonzali Boni manibus parentant: vnde eam sodalitatem à Ioanne Ximenio fuisse institutam populariter creditur. Nam à Gonzalo Bono genus Ioannem ducere, cuncti municipes pro certo habent, cui Toribius filius fuit. In æde Diuo Petro sacra Cisneris, est sepulchrum Ioannis

A familia

DE REBUS GESTIS

familię cōmune, intra ædiculã probè constructã, in qua Franciscus Ximenius Archiepiscopus sacra hebdomadaria cōstituit, redivisus ad eam rem necessarijs sua pecunia cōparatis. Toribius Ioannis Ximenij filius tres liberos procreavit: Garfiam, Aluarũ, & Alphõsum: à quibus duplex Ximeniorũ familia processit. Si quidẽ Garfias, & deinceps eius posterii antiquos adhuc Ximeniorum penates possident: nam cùm maior natu esset & ingenio (vt aiunt) difficili & præfracto, generoso tamen præditus, fratribus amandatis, gentilitia prædia sibi asseruit. Is primarium locũ quoad vixit Cisneris obtinuit, summis quibusq; municipij honoribus functus, filias viris nobilibus elocavit: nam Garfias eius filius, quem virilis sobolis vnicum suscepit, Benedictino ordini initiatus, primũ Pinciano cœnobio Prior Monti deinde Serrato Abbas præfuit: cuius in sancti Laurentij, ad Garfię patris facellum, monumenta nonnulla cernuntur. Ex Maria quę maior natu fuit, Ioanna procreata est, Garfię Villaroello matrimonio iuncta: qui in Africam cum Ximenio Archiepiscopo traiecit, non ille quidem Castorlanus præfectus, sed manipulorum quorundam in ea expeditione ductor. Hęc Ioanna vtpote Gonzali Boni heres, quosdã eius sepulchri violatores, qui aurata calcaria, aliãq; item militaria ornamenta subriperant, diris de more Christiano, deuouit, & sacris arcuit. Villaroellus ex Ioanna vxore Mariam suscepit, quę Sanctio Brauo, viro nobili nupta, Brauum peperit, virum sanè præstantem, & manu strenuum, cuius rei signa per multa dedit aduersus Mauros pro Rep. dimicans: qui Garfię Ximenij Archiepiscopi Patruj domum in præsentia tenet. Aluarus & Alphonsus, duro Garfię fratris ingenio cedentes, Campensi regione relicta, in transmontanam sese contulerunt. Verũ Aluarus post Garfię fratris mortem Cisneros repetens, in partem sortis paternę ablatę, Garfię domum sibi vindicauit, qua tamen postea sponte Ioannę consobrinę celsit: nam nullos hic liberos procreasse traditur. Alphonsus verò, à quo Ximenij Archiepiscopi causa, multò illustrior familia deriuatur, Turrilacunę fortè subsistens, cùm coactiones numarias curaret, quę ex Romani Põtificis cõdonationibus regis fisco debebãtur, virginẽ honestã, bonis prognatã, cuius forma captus est, vxorem duxit, quę Maria vocabatur. Ex hac Franciscum Ximenium maiorem natu, Ioannem & Bernardinum sustulit. Franciscus de quo agimus, die lustrico dum sacro fonte tingitur, Gonzalus di-

ctus

ctus est, Alfonso (vt opinor) patre, illius Gonzali Boni maioris sui memoriam sic conseruare cupiente: sed hoc nomen postea, religionis Franciscanae cui se addixit causa, mutauit. His rationibus adducti nonnulli, ex vetusta & illustri Cisneriorum gente, quae (vt ex nostris monumentis constat) plurimis & splendidissimis familijs, aut principium, aut claritatem dedit, eum originem ducere affirmant. Nam Didacus Fernandus Mendozius, in libello quem de stemmatibus, & nobilium in Hispania familiarum insignibus edidit, scriptum reliquit, Cardinalem Gonzaluum Mendozium iure quodam propinquitatis incitatum, Ximenium tam studiosè prouehendum, & ornandum curasse. Nam vt genealogi nostri testantur, Didacus Furtatus Mendozius, Admirantus, Leonoram Garfiae Lasi Junioris, & Metiae Cisneriae filiam, vxorem duxit, ex quibus Inachus Santillanae Marchio nascitur, Petri Gõzalui Cardinalis Pater. Nos tamen apud grauisimum praesulem Ximenij clarissimam virtutem, plusquam vllum cognationis vinculum valuisse pro certo habemus. Hunc igitur parentes, iam inde ab ipsis incunabulis ecclesiastico ordini dedicatum, honestè, & sanctè educauerunt: puerilibusq; literarum rudimentis domi institutum, ad grammaticae praecipuos Complutum miserunt, qui ibi etiam id temporis habebantur non ignobiles. Quod propter loci vicinatem, mihi verisimilius videtur, quam quod in Vallegij commentario legimus, Roam scilicet, Siruelitani comitis oppidum, ad patrum sacerdotem missum, qui illum paulò post in Cuellaris oppidi gymnasium, quod in eo tractu multis retro annis percelebre fuit, ire iussit. Aluarum illum Vallegius fortè innuit, quem nullos liberos habuisse diximus. Sed is sanè (vt existimo) errat: nam nec Aluarum sacerdotem fuisse scimus, & Ximenius puer à parentibus in domum Garfiae Ximenij missus est, qui Aluarum & Alfonsi minorum natu frater fuit. Hinc, vbi satis in eius disciplinae cognitione promouisset, Salmanticam florentissimam omnium doctrinarum Academiam veniens, ciuilibus, Pontificijsq; iuris studijs operam non inutilem, neque infelicè dedit. Nam & priuatim haud multo post tempore domi suae ius docuit, & paternum sumptum collecta ex auditoribus stipe leuasse dicitur, sibiq; laudem, & ingenij & industriæ peperisse. Ad optimarum verò artium, ac diuinarum in primis literarum cognitionem propensissimus, quicquid temporis ex iuris studio subducere poterat, theologiae impertiebat, non

DE REBUS GESTIS

grauatus etiam in publicis philosophiæ, theologiæq; scholis, operam dare magistro Roensi celeberrimo tunc harum doctrinarum professori. Ergo iuris curriculo peracto, in patriam reuersus, ex parentis Alphonfi autoritate, qui forenses causas procurabat, Romam contendere statuit, peruulgato nimirum omnium mortalium affectu sese à dira egestatis tyrannide vindicandi. In ea peregrinatione, cum in latrones semel atque iterum incidisset, viatico, veste, ipso etiam quo vehebatur equo despoliatus, apud Aquas sextias iter susceptum sistere coactus est, donec commodum præteriens Brunetus quidam, qui eius Salmanticæ contubernalis fuerat, pecuniam mutuauit, & in communis itineris societatem (vterque enim Romam contendebat) admisit. Dum Ximenius Romæ causas sese actitandis exercet, morte patris nuntiata domum continuò redijt. Certè matris viduitati, & fratrum orbitati commodè se posse subuenire arbitrabatur, si saltem Pontificium diploma impetraret, cuius vi, & potestate sacerdotium aliquod inter suos indipisci posset: literas vulgo expectatiuas vocant. Harum igitur literarum quas obtinuit autoritate, Archipresbyteratum Vzedæ oppidi, tunc fortè vacuum factum occupauit, sacerdotium quidem minimè opimum, sibi tamen cum natalis soli vicinitate, tum iurisdictionis, quæ ipsos etiam Turrilacunenſes amplecteretur, dignitate peropportunum. Is sacerdotia vindicandi modus, apud omnes Episcopos inuidiosus est, quòd iure suo fraudari videantur: vnde quibus ad resistendum minor vis est, vel inuiti cedere coguntur. Cum Alphonſo Carrillo Archiepiscopo Toletano homine potentissimo, & cerebroso negotium fuit tractandum, qui domesticum quendam sacerdotio statim præfecerat. Quare grauisſima Antistitis offensione contracta, & captus, & custodiæ traditus, in penitiore Vzedanæ arcis turri, quæ ipsi deinde Archiepiscopo facto pro gazophylacio fuit, nõ sine vinculis tenebatur. Hunc inter cæteras custodias mœstum & cõtinentem, non ignobilis conditionis sacerdos, eius oppidi ciuis, qui in vinculis etiam erat, perhumaniter solatus, sic finem dicendi fecisse dicitur. Depone mœrorem, quo angeris, vir optime, nam in hoc ipso quo teneris vinctus cubiculo, Ioannes Zerezuella Aluari illius magni Comestabilis frater, grauioribus vinculis constrictus, acerbioſiorem custodiam passus est: cui ad Pontificatum Toletanum assumpto rerum præteritarum, & iniquæ sortis memoria iucūda fuit.

Quin

Quin postquã tuę frontis probitatem, totiusq; corporis dignitatem sum contemplatus, talem tibi rerum commutationem futurã animus mihi iam dudum diuinat. Egit illi gratias pro tam blando sermone Ximenius: sed duriora principia esse dixit, quã vt exitum tam felicem essent habitura. Nõ defuerunt aliquot huiusmodi prædictiones, & ostenta, quibus eius futura magnitudo quantum curæ immortalibus esset, prædiuinari, animaduertiq; potuit: quæ profectò non commemorassem, nisi id exemplo summorum historicorum à me fieret: & à viris grauissimis relata mihi essent, qui id non semel à maioribus suis audiuisse affirmauerunt. Quare non verbor suis locis aliqua interferere, quæ illum non humano aliquo fauore, aut cęca fortunæ temeritate, sed potius diuino consilio, & nutu ad tot res amplissimas gerendas destinatum fuisse ostendunt. Ab hac Vzedanæ arcis custodia, haud ita multò post ad arcem oppidi sancti Torquati, publicum fontium sacerdotum carcerem translatus, complures ibi dies detentus, vna sacrarum literarum lectione duram fortunæ, in qua versabatur, conditionem tolerabat: donec Archiepiscopus per Bondiani comitis nepotis sui vxorem tandem exoratus, abiecta cęsionis spe, quam de iure sacerdotij extorquere à capto conabatur, liberum hominem abire permisit. Ille cõceptam semel Antistitis indignationem veritus, ne quęsita, vt fit, nõ tantum expectata occasione, rursus erumperet, solum vertere statuit, atq; ab vniuersa illius ditioe ipse se exilio spõraneo multauit. Quocirca composita cum capellano maximo ecclesię Seguntinæ mutua sacerdotiorum permutatione, Capellaniã quam maximam appellant, ecclesiasticã dignitatis titulo insignem, adeptus est, sed nonnullo, quòd vberioris prouentus esset quã Archipresbyteratus, annuę pensionis onere prægrauatam. Ioannes Vallegius aliter facta hęc fuisse dicit: nam ei statim vt à Salmantica in patriam peruenit, Alphonsum Carrillum, eius virtute cognita, vltro sacram Turrilacunæ, Talamancæ, & Vzedæ præfecturam detulisse: postea tamen Archipresbyteratus Vzedani causa, quem sibi sine Carrilli authoritate ex summi Pontificis diplomate vindicauerat, simultate orta, in vincula (vt supra dictum est) coniectum, clam deinde exolutum, Romam ad ius obtinendum petijisse: indeq; lite composita reuersum, permutationem illam fecisse. Sed quoniam hominem officiosissimum id inconsulto hero facturum fuisse, verisimile

non est: & leuioris momēti res illa erat, quā vt fido ministro Carrillus indignaretur: placuit Florianum Ocampum, & Ioannem Vergaram sequi, qui de eo dissidio ita vt diximus prodiderunt. Sed vt-
 cunque ea gesta sint, Seguntiam Ximenium petijisse constat: vbi ita integrè vitam instituit, vt ab omnibus bonis eius amicitia certatim ambiretur: inter quos familiarissimè vsus est Ioanne Lupo Medinensi, Almazani Archidiacono, viro singulari morum probitate, atq; rerū gerendarū prudentia prædito, tum etiā opibus, & auctoritate pollenti: cui iam tunc author Ximenius fuit eius Collegij literarij condendi, quod in suburbio Seguntino ius Academiae publicæ tenet. Qua in re, non obscurum sanè documentum dedit, animi ad literas prouehendas propensi, secumq; tale aliquid meditantis, modò fortuna par votis offerretur. Fuit per ea tempora diuinus quidam in multis ad extruēdas Academias per Hispaniam ardor: nam partim pacis beneficio inuitati, quæ perinde atque vernum tēpus in arboribus flores, ita hæc omnes bonas artes aura quadam indulgenti euocat: partim Dei Opt. Max. consilio, barbariem & ignorantiam ab Hispania relegare iam parantis, Franciscus Aluarus Tolletanam erexit: Magister Rodericus à sancta Aelia, qui dictionarium ecclesiasticum composuit, Hispalensem: Fernandus Talabricensis Hieronymianus, primus eius vr̄bis Antistes, Granatensem: quam Daualus successor & collegio, & reditibus adauxit. Quin & aliquot postea annis, adhuc eodem studio in quorundam animis durante, Mercatus Abulensis Episcopus, in medijs Cantabrorum montibus Onnatinam: in Bætica Gironius Vreniæ regulus Vrsanensem: Alexander. VI. Pont. Max. Valentinam: sed ferme inter primos Complutensem Ximenius. Ergo cū is Seguntiam ageret, iam vitæ, & diuitiarum modo constituto, totum sese ad diuinarum literarum studium conuertit, adhibito etiam Hebræo præceptore perdiscendæ Hebraicæ, Chaldaicæq; linguæ desiderio: nam à ciuilibus, & forensibus studijs ad eò natura sua abhorrebat, vt multi ferriò affirmantem audierint, quicquid illius discipline pectore concepisset, se si fieri posset, libenter euomiturum. Interea Petrus Gonzaluis Mendozius Cardinalis, qui & Seguntinus Episcopus erat, magna hominis fama permotus, nihil tale cogitanti, aut ambienti vicariam detulit vniuersæ diocesis administrationem. Quod ille munus quanta potuit contentione recusauit, & deprecatus est. Sed
 cūm

cum Antistes potentissimus acius instaret & virgeret, subiit tandem onus, ne illius auctoritatem contemnere videretur. Susceptum igitur munus tanta animi moderatione prudentiaque gerebat, ut vniuersi facile intelligerent, neminem inueniri posse, qui ab omni vel auaritie vel insolentiae labe magis abhorreret. Quo factum est, ut ab Antistite suo plurimum fieret, & sacerdotijs non contemnendis augeretur: & simul maiorem bonorum omnium beneuolentiam comparauerit. Nam Alphonfus Sylua Cifontanus comes, ad Granatensem expeditionem profectus, dum egregie pugnat a Mauris est captus. Hic ergo Granatensem cum intra custodias haberetur, Ximenum quem prestare vite integritate sciebat, ditioni suae vniuersum se prefecit: remque publicam, & familiarem, eius fidei, & tutelae commendauit. Cum itaque Seguntiae, in litibus ecclesiasticis iudicandis caeteris omnibus abunde satisfaceret, sibi vni tantum displicebat: nimirum mens diuinis assueta rebus, quae ab illo vite strepitu in tutissimum otium se iam receperat, haud ferre poterat tempus ferè omne rebus sordidis impendi. Quare suas meditationes, & assidua cum Deo colloquia suspirabat: non tamen reperire modum poterat, quo se a suscepto munere extricaret, & in pristinam libertatem assereret. Cœpit ergo monachatum cogitare, nam hæc sola via Ximenio reliqua videbatur, qua & Cardinali Mendozio satisfaceret, & sui voti composset. Cum rem ad amicorum quam plurimos detulisset, illorum nonnulli haud quaquam pari spiritu afflati, magnopere hominem ab eo consilio dehortari, ac deterrere conabantur. At ille cum obfirmato in ea sententia animo, hanc viam liberatorem nostrum Christum Opt. Max. monstrasse diceret, qua illum expeditius mortales sequerentur: amici diuinitus hanc homini mentem datam intelligentes, minimè quidem repugnandum rati, de sacerdotijs quibus præerat cum eo agere cœperunt, ut ad Bernardinum eius fratrem natu minimum deferri, operam daret. Vagabatur tunc temporis adolescens, nec satis constabat ubi nam locorum ageret. Prouidendum ergo dicebatur, quò fieri posset, ne egestate oppressus, ut qui & parentum iam pridem auxilio, & nunc fraterna ope destitutus esset, malis artibus victum quæreret. Ille dictis amicorum cedens, successores sacerdotiorum ipsos constituit, fratrem interim illis commendans, modò idoneus esse videretur. Domesticis rebus utcumque compositis, Diui Francisci instituto, quod ex toto potissimum monachismo

nachismo delegit, sese mancipavit. Cùm verò eius ordinis monasterium nuper Toleti à catholicis regibus Ferdinando & Isabella conditum, syncera & antiquæ religionis cultu florere audiret, illius se sodalibus adiunxit. Elapso verò tyrocinio, quod probationis annum vocant, huic se vitæ instituto professione solenni addixit, assumpta (vt diximus) Francisci appellatione, quò in nomen quoque ipsum, haud minus quàm in familiam adoptatus videretur. In Vallegij commentario legi, Mendozium Cardinalem egrè quidem tulisse priuari se, suamq; Episcopem integerrimo vicario: & nonnullis quibus cū familiariter agere erat solitus dixisse, magnum virum Ximenium esse: & augurari se, ab illo cœnobio ad præclarissimam aliquam dignitatem abducendum: quod si eueniret, in magnum cessurum totius Reipub. Christianæ emolumentum. Hoc prudentissimi viri dictum in hominum memorijs hæsit, & rei euentus veram esse vulgaris Græci versus sententiam docuit: benè qui conijciet, vatem hunc perhibeto optimum. Toleti igitur monachus factus, tanta cōtinuò, tamque præclara veræ pietatis documenta dare cœpit, vt breui maximam de se sanctissimi viri opinionem excitarit. Sed offendebat hominem quietis & tranquillitatis percupidum, celebritas loci: quò frequens & virorum & fœminarum turba varijs de rebus interpellantium quotidie confluebat. Ergo vt ad solitudinem quandam mitteretur magnis precibus obtinuit. Quare in angustam quandam perpaucorum sodalium domunculam, non longè à Toletto quam à circumfusa frequentium castaneorum Sylua Castanetum vocant, amādatus est. Hic ille iam voti compos factus cælestem quandam vitam cœpit meditari: satagebat corpus inedia, & labore, & vigilia attenuatum, animi imperio subigere: mentem precatione, lectione, & contemplatione exercitam in sublime tollere. Inuitabat ad hoc, præter loci silentium, ac solitudinem, locus quidam vicinus tam proceris, & densis arboribus, vt vix internitentis solis dubium lumen per meridiem admitteret. Hic sese ille penitissimè recondebat, vno duntaxat diuinarum scripturarum codice comitatus: vbi post mentem sacra lectione resectam, precationibus intentus, nunc positis genibus, nunc herbido solo recumbens, totus à sensibus propemodum abstractus, in supernam regionem ferebatur. Multo post tempore humanis negotijs redditus, hanc solitudinem solebat requirere: & sub aureis laquearibus

quearibus positus, tuguriolum quod ad vitandas cæli iniurias hoc loco construxerat, sæpe numero suspirabat. Illinc nonnunquam à sui ordinis magistris Toletum euocabatur, quò ille inuitus, sed tamen veniebat. Mirum quiddam accidisse fertur dum aliquãdo hoc iter faceret. Erat illi vir comes Sanctiacus, sui ordinis monachus, vir integritate vite, ac simplicitate Christiana insignis: cum multa nocte Aiofrinum, non longè à Toletò oppidum peruenissent, in frugibus ad triturationem paratis recumbentes indormierunt. Euigilauit Petrus, & Ximenium inclamans, Te nunc (inquit) ô pater Archiepiscopum Toletanum venerabar, galero etiam rubro insignitum: Deum optimum Max. precor, vt insomnium à se, vt credo, missum, verum efficiat. Ximenius autem nihilo ob id commotior, dormi (ait) obsecro: nam hæc sunt mera somni ludibria. Hoc memoriæ mandare libuit, tum propter Sanctiaci sanctimoniam: tum propter ostenta, quæ Ximenij potentiã præcesserunt. Sed ille nullis diuitijs Castaneti secessum cõmutasset, quo tamen haud ita diu frui potuit: nã Franciscani ordinis mos est, vt subindè monachi sedes mutet. Verùm eius votis Deo fauente, æqualis facta est permutatio: cõmigrare enim iussus est in perpusillum aliud monasterium, quod à proximo salictò Salzedã nostri vocant, nec amœnitate, nec solitudine Castaneto inferius. Ibi multò incultiorè, & horridiorem vitã agebat: nã & vino abstinuit, & herbis aqua elixis, vt mitiores essent, ad cibũ utebatur. Sed neq; hoc quidè viuèdi genus diutius sequi, vt proposuerat, permissum fuit: breui si quidem illius monasterioli Guardianus (vt vocant) factus, minus illi licuit vt instituerat viuere. Hoc munus inuito & recusanti datum, summa cū laude, in primis verò tam nullo supercilio gerebat, vt monachos exẽplo potius quã imperio in officio cõtineret. Nã & infima quæq; ministeria sibi vltro assumebat, & nōnunquam aliorũ operam præstabat tã lubetĩ animo, vt omnes pro virili anniterentur, sese ita gerere in munijs demãdatis, vt Ximenius necesse non haberet ipsoꝝ etiã res agere: vsq; adeò verum est vim acrem imperandi esse, si ductor ipse præcedat. Quo circa cõtra prioris instituti sententiã, rebus iam gerẽdis intendere, actionis industriã animi contẽplationi cõiungere, operam omnem suã foras quoq; ad res externas curãdas perducere coactus fuit. Enim verò pugilem Deus hæctenus in vmbra exercitũ, in mediam ecclesiæ arenam parabat immittere: quẽ è latebris illis syluestribus hæc

potissimū ratione produxit in lucē. Erat hoc tempore Petrus Gōza-
 lus Médozius Cardinalis, qui ex Segūtino Episcopo Hispalensis Ar-
 chiepiscopus, ac deinde Toletanus factus fuerat, in summa apud re-
 ges catholicos autoritate, & gratia: Isabellæ verò reginæ supra fœ-
 mineum captum prudentissimē in primis carus. Erant autem prio-
 res reginæ partes in administratione regnorum, quæ iure heredita-
 rio ad illam peruenerant, quàm mariti: quanuis vtriusq; primæ esse
 viderentur. Igitur cū regina Granata vrbe non ita pridē è Mau-
 rorum potestate recepta, in Castellæ regnū discedere pararet: huius
 Mendozij Cardinalis fidei, ac diligentię commisit, & summopere
 cōmendauit, vt quempiā spectatē religionis & probitatis quæreret,
 qui ipsi ab arcanis confessionibus esset: nā qui eam operā hactenus
 reginæ præstiterat Fernādus Talabricensis Hieronymianus eximia
 sanctitate vir, ex Abulēsi Episcopo, nuper Granatēsis Archiepiscop-
 us factus, aula relicta in vrbe sua remāserat, anno M. CCCXCII
 quo hæc sunt gesta. Cardinalis qui nimis sollicitā hac de re sentiebat
 esse reginam, nō esse dixit opus longa indagine: habere enim se ho-
 minē illi ministerio ad vinguē factum, atq; formatū. Ergo illi Franci-
 scum Ximeniū, suum olim Seguntinum vicarium, tunc verò Sal-
 zedæ Guardianum, suis coloribus accuratissimē depingit: se tamen
 vereri affirmat, ne homo prisca feueritatis, & sanctimonix, suam il-
 lam contemplationem quietā, & vitæ modum quantūuis incultum,
 velit conditione alia mutare. Regina Cardinalis sermone permota,
 quem sciebat nō temerē, qua erat prudentia, quenquā laudare soli-
 tū, flagrare cœpit studio hominē videndi, atq; alloquendi familiari-
 ter: quare Cardinali mādāt, vti illum aliquā ob causam accersat. Xi-
 menius per literas Cardinalis accitus, quāquam egerrimē à secessu
 illo Salzedano diuellebatur, tamen ne optimo patrono deesse vide-
 retur, ad illū in regium comitatū venit. Vbi cōmunicatis quæ Cardi-
 nalis voluit negotijs, à regina deinde, tanq; per occasionē vocatus,
 iniectis varijs sermonibus prudētissima fœmina Ximenij animum
 interrogādo, & percontando elicere satagebat. Ille regio conspectu,
 alloquiōue nihilo cōmotior factus, vultu atq; habitu corporis seda-
 tē mentis cōpositionē præ se ferente, tum oratione ipsa sapiētissimis
 sententijs plena, quæ vera est latentis animi imago, faciliè reginam
 in sui admirationem adduxit, & cōceptam de se opīnionē impleuit.
 Post aliquot dies rogatus est, vt reginæ esset à cōfessionib: quod onus

ea se respondit conditione subiturum, si regium comitatum sectari non cogeretur: se quoties sua opera regina indigeret venturum eius iussu, mox tamen rediturum in suum cœnobium: nec aliud multis precibus à Ximénio impetrari potuit. Magna tunc erat Ximénij fama apud omnes Hispanos, ob eius integritatem, & sanctimoniam. Nam regina apud maritum, ceterosque viros prudentes, non cessabat Ximénij dotes laudare: reperisse se hominem dicens omnibus pietatis, religionis, & sapientiæ numeris absolutum. Certè Petrus martyr regum catholicorum historicus, qui styli ruditatè rerù à se traditarum fide egregiè compensat, in epistolis scribit, eum ex abditis syluis extractù, vultus pallore, & ob vitæ asperitatè totius corporis obducta macie, Paulum, aut Hilarionè eremi incolas post tot secula in lucè retulisse: magnamq; sui apud regios comites admirationè cõcitasse. Relictis enim Segùtinis sacerdotijs, fortunaq; nequaquã aspernada, in semotà solitudinè secessisse, & eum viuèdi rigore delicijs, quas aulici tãto opere cõsectantur prætulisse, haud vulgariter mètes hominù cõmouit. Nec dubitat Petrus martyr ipsum Augustini acumine, Hieronymi abstinètia, Ambrosij seueritate exornare. Addit præterea ab eius sodalibus iactatù fuisse, mentis plerùque veluti excessu, aut cum cælitibus ipsis collocutum, aut certè rebus ipsorum cõtèmplandis occupatum, sensuum quendã stuporè, & alienationem subire solitù. Illud etiã à viris doctis memoratur: cùm de itinere lassus esset, confedissee propter aque riuulum: cuius comes in ediam minus ferens (nam vterq; erat impransus) modò nò animam videbatur agere. Qui dũ Ximénius vt vires colligat hortatur, & vt in memoriã Dei prouidentiã, & curam quã habet de vilibus etiam passeribus reuocet, vidisse fertur purissimũ panem petræ quæ riuulo imminebat, impositù: què inter se partiti, & aqua sumpta, quod itinere superabat cõficere potuerunt. Cùm ergo Ximénius in magna esset apud reginã autoritate, atq; omnia ferè Reipublice negotia de eius cõsilio & sentètia gererètur: accidit vt Ioãnes Tolosas magistratu Prouinciali, qui & per ampla dignitas est, & per trienniũ durat, se abdicaret: erat enim vir à negotijs alienus, et cõtèplationi supra quã credi potest deditus. Vnde Ximénius à cõcilio sui ordinis in cœnobio Frãciscanorũ quarto à Burgis lapide, in Tolosatis locũ absens susceptus est: quanq; monachi veriti fuisse perhibètur, ne homo rerù istarũ nequaq; appetès, magistratũ qui illi mādabatur, recusaret. At ille quod